

Veelgestelde vragen uit webinar stikstof en paardenhouderij

FNRS en LTO vakgroep paardenhouderij hebben op 20 juli een webinar 'Effecten van de stikstofplannen op de paardenhouderij' georganiseerd. In dit webinar zijn Haike Blaauw (directeur FNRS), Marieke Toonders (voorzitter LTO vakgroep paardenhouderij), Rud van Herk (Van Dun Advies) en Mark Heijmans (themacoördinator LTO Nederland) met elkaar in gesprek geweest over de stikstofplannen en de mogelijke gevolgen op de paardenhouderij.

In het interactieve webinar onder leiding van Esther de Snoo vertellen zij wat er op dit moment speelt in Nederland op het gebied van stikstof. Maar belangrijkste: wat kan een paardenhouder op dit moment doen en hoe kan de sector zich hier verder op voorbereiden? Het belangrijkste advies. Controleer of de vergunningen die zijn afgegeven op de accommodatie actueel zijn en of er een Natuur beschermingsvergunning is afgegeven.

Een overzicht van veelgestelde vragen lees je hieronder. Leden van LTO en FNRS krijgen de mogelijkheid om het webinar terug te kijken.

1. Waar vind ik die kritische depositiewaarden (KDW)?

Voor alle habitattypen van Natura 2000 gebieden zijn kritische depositiewaarden (KDW) vastgesteld; een maat of indicator voor de aantasting van natuur ten gevolge van stikstofdepositie. De KDW's van de verschillende Natura 2000 gebieden zitten in het AERIUS rekenprogramma. De KDW's zelf zijn terug te vinden in de beheerplannen die voor elk Natura 2000 gebied zijn vastgesteld. In die beheerplannen zijn KDW's genoemd. De WUR heeft voor het eerst in 2008 een overzicht gemaakt van de KDW's. Deze is in 2012 geactualiseerd en is uitgangspunt¹ waarin deze voor het eerst terug te vinden zijn per gebied. Daarna volgen nog meer rapporten.

2. Is de PAS hetzelfde als een verkregen vergunning Natuurbeschermingswet?

Nee, een vergunning is iets anders dan een PAS melding.

PAS was een programmatische aanpak stikstof waarbij naast natuurvergunningen voor bedrijven ook vrijstellingen waren geregeld voor bedrijven die een geringe stikstofdepositie gaven². De vergunningen en het afdoen op grond van meldingen was mogelijk op grond van toekomstig te realiseren stikstofdepositiereductie. Met de uitspraak van Raad van State van 29 mei 2019 is de PAS vervallen en vallen alle activiteiten onder het vergunningregime van de Natuurbeschermingswet (Nbw)

3. Wat is een PAS melding?

Op 1 juli 2015 begon het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Tijdens dit programma gingen activiteiten met weinig stikstofdepositie onder voorwaarden door. Dit kon met een melding onder de Wet natuurbescherming (Wnb). Het programma was bedoeld om toestemming te geven voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaakten. En om de lasten van de initiatiefnemers van deze activiteiten te

---

¹ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397

² Activiteiten met minder dan 0,05 mol N/ha/j vergunningvrij en activiteiten tussen 0,05 – 1 mol N/ha/j moesten melding doen (PAS-melders). Activiteiten met meer dan 1 mol N/ha/j waren Nbw-vergunningplichtig.

verlichten. Op 29 mei 2019 oordeelde de Raad van State (RvS) dat het PAS in strijd was met de Europese Habitatrichtlijn.

4. Mijn manegebedrijf is opgericht na de aanwijzingsdatum van het Natura 2000 gebied. We hebben echter geen natuurbescherming vergunning en zijn deze blijkbaar wel nodig te hebben (gehad). We hebben wel een omgevingsvergunning, bouwvergunning etc. Wat nu te doen? In onze regio geldt een reductie van 70%

Een algemeen antwoord op deze vraag is niet te geven. Mogelijk is uw bedrijf inderdaad vergunningplichtig voor de Nbw. Het advies is om met een persoonlijke adviseur, via jouw brancheorganisatie, naar jouw specifieke situatie te gaan kijken.

5. Hoe word de reductie berekend, op basis van de maximale vergunning qua aantallen paarden, of op basis van daadwerkelijke aantallen, of bepaald moment gemeten?

Uitgangspunt voor de depositieberekeningen van RIVM zijn de landbouwtellingen (elk jaar verantwoord in de NEMA-cijfers), oftewel de opgave van daadwerkelijk aanwezige paarden. Voor de reductieopgave van het Rijk is het echter nog een punt van discussie: vergunde situatie of daadwerkelijke aantallen. Het Rijk wil de ruimte die zit tussen werkelijk en vergund formaliseren en ook meenemen in de berekeningen (discussie over 'latente ruimte'). Hierover wordt waarschijnlijk uitsluitsel gegeven in de brief van de minister over 'toestemmingsverlening' die in de loop van oktober door de Minister naar de Tweede Kamer verstuurd wordt.

6. Hoe wordt de uitstoot van stikstof bij paarden gemeten?

De emissiefactoren voor paarden zijn op deze overheidspagina te vinden: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/landbouw/emissiearme-stalsystemen/emissiefactoren-per/map-staltypen/hoofdcategorie-7/> Daar zijn standaard waardes voor bepaald. Diverse onderzoeken hebben deze waardes bepaald. Voor mestboekhouding gebruik je deze informatie: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2020/12/Tabel-4-Diergebonden-normen-2019-2021.pdf>

7. Voor stikstofreductie wordt nu in onze provincie gesproken over landbouwbedrijven die moeten reduceren. Welk type bedrijven vallen hier onder?

In feite vallen alle landbouwbedrijven (zowel akkerbouwbedrijven, tuinbouwbedrijven als dierhouderijen) hieronder. Wat het specifiek voor jouw bedrijf betekent, is nu nog niet te beantwoorden

8. Hoe zit het met een particulier met enkele paarden aan huis

Het gaat erg afhangen van de gebiedsprocessen in welke mate particulieren aangesproken gaan worden. Als particulier is het verstandig om de gemeentelijke bestemmingsplannen te bekijken om te bekijken wat onder particulier (hobbymatig) paarden houden valt en wat niet.

9. Maakt het nog verschil of je in de winter paarden binnen hebt staan en de zomer buiten qua reductie eisen?

Dat is nog niet bekend. Er lopen verschillende (juridische en beleidsmatige) discussies over stalemissies vs emissies vanuit beweiden. Mogelijk dat in de

toekomst beweiden onderdeel wordt van de vergunning en meetelt als compenserende factor voor stalemissies. Het is niet duidelijk hoe in de gebiedsplannen men met de invloed van bedrijfsvoering op de reductie aan de slag wil gaan.

10. Hoe zit het met de mestafvoer zijn daar ook nog regels voor. In het kader van het stikstof regels

Mestafvoerregels uit de mestwetgeving zijn nu leidend. De discussie over grondgebondenheid en de beperkingen voor de derogatie gaat naar verwachting zeker invloed krijgen op de totaalemissies vanuit een bedrijf.

11. Gelden dezelfde regels betreffende Natura 2000 gebieden ook in andere landen met soortgelijke natuurgebieden. Met andere woorden b.v. Duitsland, Frankrijk en verdere Europese landen moeten die met dezelfde regels en normen aan de slag?

Jazeker. In België is het onderwerp stikstof ook zeer actueel en heeft geleid tot een gerichte uitkoop van bedrijven. In Duitsland ook maar dat is een veel groter land met minder Natura 2000 gebieden. Natura 2000-gebieden zijn gebieden die zijn aangewezen onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van soort en habitattypen die vanuit Europees oogpunt bescherming nodig hebben. Europese lidstaten hebben zelf deze gebieden bij de Europese commissie aangemeld. Het gebied afmelden is niet mogelijk. Wel is het mogelijk om een wijziging in doelstellingen voor het gebied aan te vragen bij de Europese commissie. Als het gaat om stikstof is er een norm gesteld voor critical load (vergelijk met de KDW). Als deze in een gebied wordt overschreden moet onderzoek gedaan worden of en in welke mate de instandhoudingsdoelstellingen wel of niet gehaald worden. Het is geen maat voor een vergunning, zoals in Nederland.

12. Gelden deze plannen alleen voor de bedrijfsmatige paardenhouderij of ook voor particulieren?

Er wordt geen onderscheid gemaakt in particulier en bedrijfsmatig.

13. Hoe kom ik er achter waar de natura 2000 gebieden liggen?

Deze zijn te vinden op: <https://www.natura2000.nl/gebieden>

14. Zijn deze Vergunningen ook van toepassing als je niet of op grote afstand van een natura 2000 gebied zit?

Ja, deze vergunningen zijn voor heel Nederland van toepassing.

15. Hoe wordt er gekeken naar het paardrijden in Natura2000-gebieden, dus niet paarden houden maar sec het rijden in die gebieden?

Daar gaan geluiden over dat dit ook aandacht kan gaan krijgen. Veel hangt af van het gebied. Er zijn geluiden dat kwetsbare gebieden geheel afgesloten kunnen gaan worden voor recreatieve activiteiten met dieren om kwetsbare natuur te beschermen.

16. Zijn er mogelijkheden om Natura 2000 gebieden terug te draaien naar natuurgebied met minder eisen?

Het is niet mogelijk om gebieden af te melden. Wel is het mogelijk om datgene wat in het gebied beschermd wordt en hoe dit bepaald wordt aan te laten passen. Dat kan "Nederland" aanvragen in Europa. De Europese commissie moet deze wijziging goedkeuren.

17. Hoe kom je aan de aanbieders van stikstof?

Er zijn bedrijven die hier aanbod in hebben. Ook de provincies registreren en bemiddelen in de vraag en aanbod van stikstof. Neem daarvoor contact op met de provincie via de website met vragen over stikstof. Eventueel kunt u voor meer informatie contact opnemen met uw brancheorganisatie voor advies.

18. Hoe wordt de referentie situatie voor paardensportevenementen vastgesteld? Is over dit onderwerp al rechtspraak beschikbaar? Zijn over dit onderwerp al vragen/beslissingen bekend bij de diverse provincies?

Hiervoor geldt ook dat bekeken wordt wat er op het moment van de referentiedata van Natura 2000 gebieden aan activiteiten aanwezig was. Denk daarbij aan activiteitenvergunningen die verleend zijn voor de locatie en of dit meer of minder is geworden.

19. Waar kun je je aanmelden om op de hoogte te blijven van gebiedsverandering

Via www.overheid.nl kunt u een berichtgeving (e-mailservice) aanzetten om op de hoogte te blijven van relevante ontwikkelingen bij u in de buurt.

20. Waar kan ik de plannen van de provincies vinden?

Hieronder een overzicht van de webpagina per provincie

Provincie	Provincie-pagina stikstof aanpak
Friesland	https://www.fryslan.frl/stikstof
Groningen	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/stikstof/
Drenthe	https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/natuur/aanpak-stikstof/
Overijssel	https://www.overijssel.nl/onderwerpen/stikstof/
Gelderland	https://www.gelderland.nl/themas/stikstof/gelderse-stikstofaanpak
Flevoland	https://www.flevoland.nl/dossiers/stikstof
Noord-Holland	https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Natuurversterking_Stikstof
Zuid-Holland	https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natuurrijk-zuid/natura-2000/aanpak-stikstof/
Utrecht	https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur/aanpak-stikstof
Noord-Brabant	https://www.brabant.nl/onderwerpen/aanpak-stikstof
Zeeland	https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/aanpak-stikstof-zeeland
Limburg	https://www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/aanpak-stikstof/